

Ivona Ďuričová

Podporná politika v poľnohospodárstve SR v rokoch 2007 – 2016

Support policy of agriculture evaluation in the Slovak Republic in 2007 – 2016

Abstract: *This article deals with evaluation of the agricultural support policy in the Slovak Republic after its accession to the EU. All supports to agricultural sector in 2007 - 2016 were realized through the Agricultural Payment Agency (APA). The APA provides the effective use of resources through the Integrated Administrative Control System and inhibits their abuse from national and European resources. This article assess support development which are classified into four principal groups: direct payments, within market organization, rural development and state support.*

Key words *support policy – market oriented expenditures – direct payments – rural development – state aid (support)*

Abstrakt Príspevok sa zaoberá hodnotením vývoja podpôr do poľnohospodárstva Slovenskej republiky od roku 2007 po rok 2016. Všetky druhy podpôr do poľnohospodárskeho sektora sa realizovali prostredníctvom Pôdohospodárskej platobnej agentúry, ktorá pomocou Integrovaného administratívneho a kontrolného systému zabezpečuje efektívne využívanie prostriedkov a ich transparentnosť. Podpory sú zatriedené do piatich hlavných skupín: priame platby, podpory v rámci organizácie trhu, podpory na rozvoj vidieka, štátna pomoc s národnými opatreniami a všeobecné služby.

Kľúčové slová podporná politika – trhovo orientované výdavky – priame platby – rozvoj vidieka – štátna pomoc

---

Slovenská republika, ako súčasť priestoru EÚ, sa riadi princípmi a pravidlami Spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP). SPP je spoločná politika pre všetky členské štáty EÚ, spravuje a financuje sa na európskej úrovni zo zdrojov rozpočtu EÚ.

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR (MPRV SR) vytvára a implementuje regulačný a legislatívny rámec v pôsobnosti ministerstva v súlade s politikami a legislatívou EÚ, zastupuje SR v medzinárodných vládnych organizáciách a nadväzne zabezpečuje úlohy odborného vládneho gestora, podporuje ochranu, zveľaďovanie a rozvoj lesov v celej škále ich funkcií, prispieva k dosahovaniu najvyššieho štandardu v oblasti potravinovej bezpečnosti, ochrany spotrebiteľov, zdravia zvierat a rastlín, napomáha úsiliu vo zvyšovaní konkurencieschopnosti a environmentálnych štandardov agropotravinárskej výroby, podporuje trvalý a komplexný rozvoj vidieka a jeho aktivít.

Poľnohospodárstvo SR sa zapojilo do nových podmienok v rámci globalizácie svetovej ekonomiky a tým získalo aj nové príležitosti, vyplývajúce zo spoločného priestoru v rámci

SPP EÚ, kde zanikli všetky obchodné bariéry pre voľný pohyb tovarov a služieb medzi členskými štátmi.

Podmienkou prijatia SPP EÚ a využívania podpôr z Európskeho poľnohospodárskeho usmerňovacieho a záručného fondu bolo vytvorenie nových inštitúcií, a to Poľnohospodárskej platobnej agentúry (PPA), Integrovaného administratívneho a kontrolného systému (IACS) a programových dokumentov – Plán rozvoja vidieka (PRV) a Sektorový operačný program Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka (SOP PaRV).

Poľnohospodárske dotačné politiky vplývajú na optimálne rozhodnutia farmárov prostredníctvom rôznych mechanizmov. Existujú dôvody, pre ktoré možno očakávať pozitívny vzťah výšky dotácií a výkonnosti fariem. Ak platby napomáhajú postupovať v technologickom rozvoji prijímajúcich fariem, teda poskytujú motív pre inovácie a prechod na nové technológie, potom sa zvyšuje aj ich výkonnosť, uvádza Chrastinová (2017). Dotácie zmierňujú úverové obmedzenia fariem a znižujú averziu k riziku, čo by tiež mohlo mať pozitívny dopad na produktivitu fariem, konštatujú Rizov - Pokrivčák – Ciaian (2012).

Podľa Pokrivčáka (2011) podstata reformy SPP z roku 2003 bola v tom, aby sa platby oddelili od produkcie. Farmári na Slovensku by možno chceli vyššie podpory, ktoré by plynuli do živočíšnej výroby, no zámerom minulej reformy ako i pripravovanej budúcej SPP je, aby dotácie čo najmenej deformovali rozhodnutia výrobcov.

Cieľom poľnohospodárskej politiky je zaistiť poľnohospodárskym producentom možnosť dosiahnuť v priemerných, regionálnych alebo špecifických podmienkach daného štátu s pomocou cielených podpôr primeranú mieru zisku. Dotácie sú nástrojom, prostriedkom realizácie cieľov určitej konkrétnej politiky a voľba nástrojov pri znalosti ich vlastností a účinkov a ich vzájomná kombinácia by mali vychádzať z ujasnenej stratégie a ich cieľov, zo znalosti prostredia a celkovej ekonomickej situácie daného štátu, uvádza Bečvářová (2008).

Po vstupe SR do EÚ sa zachovali princípy alokácie podpôr do podnikov, hospodáriacich v rozdielnych prírodných podmienkach, došlo k zmierneniu stratovosti a ústupu vysokostratových podnikov, ale utlmil sa rast produkcie, uvádzajú Chrastinová - Ďuričová, (2007). Udržateľné poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka sú významné aspekty, na ktoré sa kladie dôraz a zohľadňujú sa pri koncipovaní novej poľnohospodárskej politiky, ktorá umožní v plnej miere využívať svoj potenciál a aktívne sa podieľať na tvorbe lepšieho životného prostredia, podľa Ďuričovej (2014).

Metodický postup

Podpory poskytnuté do slovenského poľnohospodárstva sú hodnotené za roky 2007 – 2016 a agregované do piatich hlavných skupín: trhovovo orientované výdavky (TOV), priame platby, rozvoj vidieka, štátna pomoc a všeobecné služby. Každá z nich zahŕňa ďalšie konkrétne podpory. Vykonávateľom všetkých trhových aj obchodných nástrojov SPP na Slovensku je akreditovaná PPA.

Príspevok vychádza z kvantifikovaných analýz podpôr do poľnohospodárstva SR. K spracovaniu boli použité základné matematicko-štatistické metódy, indexová metóda,

komparatívna analýza. Informačnými zdrojmi pri vypracovaní príspevku boli údaje z MPRV SR, materiály z PPA ako aj ďalšie dostupné informácie z internetových zdrojov.

Vlastná práca

Reforma SPP z roku 2003 povolila väzby medzi podporou poľnohospodárstva a výrobou zavedením odviazaných priamych platieb. SR sa pred vstupom do EÚ rozhodlo pre uplatňovanie jednotnej platby na plochu – SAPS. Poskytovanie jednotnej platby na plochu bolo podmienené dodržiavaním hygienických veterinárnych a environmentálnych kritérií, obsiahnutých v nariadeniach EÚ.

Tiež bola prijatá povinná modulácia platieb, čo znamená znižovanie ich finančného objemu v období do roku 2012 a prevod ušetrených prostriedkov na financovanie opatrení na podporu rozvoja vidieka. Kvôli kompenzácii straty príjmu v dôsledku prechodu na jednotnú platbu a moduláciu, sa na niektoré plodiny vyplácali dodatočné platby. Modulácia sa nevzťahovala na nové členské krajiny, v ktorých výška priamych platieb podliehala režimu prechodného obdobia. V cieľoch SPP sa ešte viac zdôraznili environmentálne hľadiská (zavedením podmienky, že na priame platby je nárok len ak ich príjemca spĺňa požiadavky predpisov o ochrane životného prostredia a zvierat – tzv. cross compliance) a význam poľnohospodárstva pre vidiecky rozvoj.

V programovom období 2007 - 2013 mali žiadatelia z oblasti poľnohospodárstva na Slovensku možnosti znova sa uchádzať o financovanie aktivít z európskych zdrojov. Všetky základné informácie boli obsiahnuté v Národnom strategickom pláne rozvoja vidieka SR pre programovacie obdobie 2007-2013 (NSPRV). Opatrenia na dosiahnutie národných priorít boli spolufinancované z Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EAFRD.)

Reforma z roku 2013 bola poslednou etapou stále otvoreného procesu prispôsobovania a formovania sa SPP (nariadenia (EÚ) č. 1303 až 1308/2013, z 20. decembra 2013. Hlavné smerovania SPP na obdobie 2014 – 2020 sa týkajú konverzie oddelenej pomoci na viacfunkčný systém podpory.

Programové obdobie 2014 - 2020 sa začalo realizovať v zmysle schválenej reformy SPP. Politika rozvoja vidieka EÚ ako II. pilier SPP sa nepretržite vyvíja so zámerom reagovať na nové výzvy vo vidieckych oblastiach a urýchliť integráciu environmentálnych požiadaviek.

Po reforme SPP došlo k výraznej zmene štruktúry priamych platieb. Nový systém priamych platieb je tvorený viaczložkovým systémom podpôr a po prvý raz sa do I. piliera SPP zaviedla ekologizujúca zložka vzhľadom na to, že súčasná krajina je vystavená v oveľa väčšej miere klimatickým vplyvom ako tomu bolo v minulosti. Na oslabenie vplyvu zmeny klímy na pôdu a jej produkčnú funkciu sú potrebné opatrenia, ktoré prispievajú k adaptácii pestovaných plodín a chovu hospodárskych zvierat na zvyšujúcu sa teplotu vzduchu a zmeny zrážok. Pre úspešnosť adaptácie tzv. pôdoochranných technológií je nevyhnutná ich aplikácia v celom systéme hospodárenia, pričom veľmi dôležitá je kontinuita systému.

Zjednodušila sa široká paleta existujúcich nástrojov v rámci druhého piliera SPP, aby bolo možné zamerať sa na podporu konkurencieschopnosti, inovácií, poľnohospodárstva

založeného na znalostiach, mladých poľnohospodárov na začiatku podnikateľskej činnosti, udržateľné riadenie prírodných zdrojov a vyvážený územný rozvoj.

Podporná politika poľnohospodárstva je trvalou súčasťou SPP, v rámci ktorej sú poskytované dotácie na pomoc pre dosahovanie prosperity poľnohospodárskych podnikov, dotácie na zabezpečenie adekvátnych príjmov, pomoc na realizáciu strategických cieľov agrárnej a výživovej politiky štátu v praxi a na dosahovanie ďalších cieľov, týkajúcich sa širokej škály zachovania a rozvíjania dôstojných životných podmienok vidieckeho obyvateľstva, vidieckeho prostredia ako aj zabezpečenia spotreby poľnohospodárskych produktov.

Za obdobie rokov 2007 – 2016 bolo celkovo vyplatené do poľnohospodárstva SR 7 998,2 mil. €. Celkové výdaje do poľnohospodárstva tvorili základné skupiny výdajov na: organizáciu trhu s agrárnymi komoditami (trhvoorientované výdavky – TOV), priame platby, rozvoj vidieka, štátnu pomoc s národnými podporami a všeobecné služby do poľnohospodárstva (Tab. 1, Tab. 2).

Najväčší objem na podporách tvorili priame platby (45,2%) a platby na rozvoj vidieka (39,9 %) (Graf 1).

Tab. 1 Celkové výdaje do poľnohospodárstva a potravinárstva v rokoch 2007 – 2016 (v mil. €)

Total expenses to agriculture and food industry in the years 2007-2016 (million €)

Druh podpory ¹	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Trhovo orientované výdavky ²	7,7	7,1	39,8	13,6	13,1	9,8	12,0	10,9	13,7	11,5
Priame platby ³	242,1	370,4	364,1	337,6	365,2	370,3	365,2	405,1	385,0	408,0
Rozvoj vidieka ⁴	295,7	273,6	433,5	481,1	408,5	345,8	224,1	189,0	373,8	162,4
OP RH ⁵	1,9	1,7	0,6	2,0	1,7	3,2	1,5	2,3	2,6	0,4
Štát. pomoc, nár. podpory ⁶	9,8	9,1	22,4	18,9	8,1	9,1	16,1	7,0	6,1	4,6
Všeob. služby z rozp. kapitoly ⁷	76,7	92,9	86,4	97,6	93,8	99,5	94,3	91,0	89,4	107,8
Celkové výdavky⁸	633,9	754,8	946,8	950,8	890,4	837,7	713,2	705,3	870,6	694,7

Prameň: MPRV SR, PPA⁹

1/ type of support, 2/ market-oriented expenditures, 3/ direct payments, 4/ rural development, 5/ Operational Programme Fisheries, 6/ state aid and national support, 7/ general services from budget chapter, 8/ total expenditures, 9/ Source: Ministry of Agriculture and Rural Development of the Slovak Republic (MARD SR), Agricultural Paying Agency (APA)

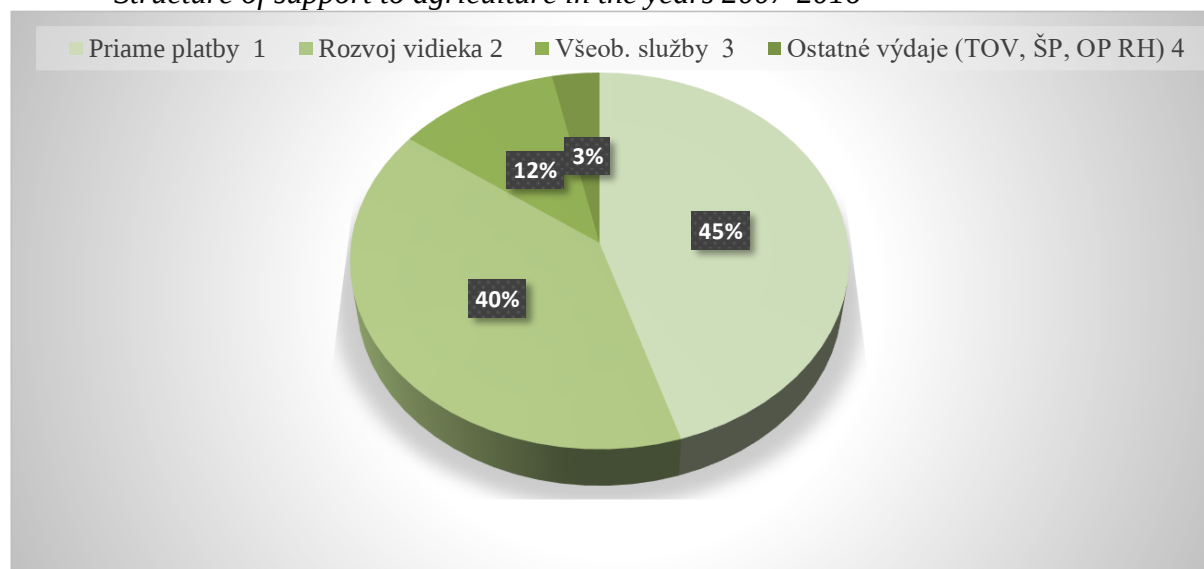
Tab. 2 Podiely jednotlivých skupín podpôr (v %)
Share of particular support groups (in %)

Ukazovateľ ¹	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Trhovo orientované výdavky ²	1,2	0,9	4,2	1,4	1,5	1,1	1,7	1,6	1,6	1,7
Priame platby ³	38,2	49,1	38,5	35,5	41	44,2	51,2	57,4	44,2	58,7
Rozvoj vidieka ⁴	46,7	36,3	45,8	50,6	45,9	41,3	31,4	26,8	42,9	23,4
OP RH ⁵	0,3	0,2	0,1	0,2	0,2	0,4	0,2	0,3	0,3	0,1
Štát. pomoc, nár. podpory ⁶	1,5	1,2	2,3	2,0	0,9	1,1	2,3	1,0	0,7	0,6
Všeobecné služby ⁷	12,1	12,3	9,1	10,3	10,5	11,9	13,2	12,9	10,3	15,5
Celkové výdavky⁸	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Prameň: MPRV SR, PPA, vlastné prepočty⁹

1/ indicator, 2/ market-oriented expenditures, 3/ direct payments, 4/ rural development, 5/ Operational Programme Fisheries, 6/ state aid and national support, 7/ general services, 8/ total expenditures, 9/ Source: Ministry of Agriculture and Rural Development of the Slovak Republic (MARD SR), Agricultural Paying Agency (APA), own calculations

Graf 1 Štruktúra podpôr do poľnohospodárstva za roky 2007 – 2016
Structure of support to agriculture in the years 2007-2016

Prameň: MPRV SR, PPA, vlastné prepočty⁵

1/ direct payments, 2/ rural development, 3/ general services, 4/ other expenditures, 5/ Source: MARD SR, APA, own calculations

V rokoch 2007 – 2016 sa štruktúra podpôr menila a kolísala, najvýraznejšie do roku 2010 stúpali podpory na rozvoj vidieka.

Celkové výdaje do poľnohospodárstva v období rokov 2007 - 2016 medziročne narastali rozdielne a od roku 2011 sa znižovali, v roku 2015 zvýšili a následne v roku 2016 opäť znížili. V roku 2011 boli prvýkrát výdaje medziročne nižšie (6,8 %) a odvtedy sa každý rok znižovali až po rok 2015, kedy nastalo opätovný nárast celkových výdajov.

Organizácia trhu – trhovovo orientované výdavky (TOV)

Trhovovo orientované výdavky (TOV) sú určené na podporu vývozu poľnohospodárskych výrobkov mimo územia EÚ a stabilizáciu trhu poľnohospodárskej produkcie a sú zaradené do Európskeho poľnohospodárskeho záručného fondu (EPZF), ktorý je súčasťou všeobecného rozpočtu EÚ. Činnosti súvisiace s organizovaním trhu zabezpečuje PPA – Sekcia organizácie trhu.

Okrem európskej legislatívy na Slovensku platili aj Usmernenia ministra pôdohospodárstva SR na úseku štátnej správy organizácie trhu s príslušnými komoditami (obilniny, osivá, tabak, sušené krmivá, živé rastliny, ľan a konope, mlieko, hovädzie a teľacie mäso, bravčové mäso, hydina, hydinové mäso, vajcia, ovčie a kozie mäso, cukor, víno, ovocie, zelenina) a Usmernenie ministra pôdohospodárstva SR na úseku štátnej správy udeľovania licencií na dovoz a vývoz poľnohospodárskych a potravinárskych produktov. Spoločná organizácia trhu s komoditami bola neskôr začlenená pod jednotnú organizáciu poľnohospodárskych trhov podľa Nariadenia Rady (ES) č. 1234/2007.

Niektoré z trhových opatrení boli spolufinancované zo štátneho rozpočtu (napr. Program „Školské mlieko“, „Národný program stabilizácie a rozvoja slovenského včelárstva“ a pomoc organizáciám výrobcov a skupinám výrobcov v rámci operačných programov).

Čerpanie TOV je závislé na opatreniach v rámci organizácie trhu v danom roku a taktiež na aktuálnej situácii na trhu s danou komoditou (Tab. 3). V SR išlo hlavne o čerpanie prostriedkov v rámci opatrení v oblasti vinohradov, ovocia a zeleniny, mlieka a mliečnych výrobkov, včiel, propagácie a vývozných náhrad, čo bolo ovplyvnené predovšetkým konkurencieschopnosťou a trhovými príležitosťami jednotlivých výrobkov na trhu tretích krajín.

Formy podpory spoločnej organizácie trhu (SOT) predstavovali:

a) Obchodné (trhové) mechanizmy – dovozná a vývozná licencie, vývozná licencie s vopred stanovenou sadzbou náhrady, osvedčenia, zábezpeky, vývozná náhrady na poľnohospodárske a spracované poľnohospodárske výrobky

b) Rastlinné komodity :

Verejná intervencia obilnín , Regulácia trhu s cukrom.

Víno a vinohrady : Reštrukturalizácia , Poistenie úrody vinohradov , Podpora na propagáciu na trhu členského štátu, alebo tretieho štátu Podpora na investície do vinárskych podnikov.

Ovocie a zelenina: Podpora pre organizácie výrobcov a združenia organizácií výrobcov v sektore ovocie a zelenina v rámci implementácie operačných programov, Program podpory konzumácie ovocia, zeleniny a výrobkov z nich v školách – tzv. školské ovocie a zelenina, Mimoriadna podpora v sektore ovocie a zeleniny.

c) Živočíšne komodity:

Propagácia poľnohospodárskych výrobkov na vnútornom trhu EÚ a trhu tretích krajín, Podpora pri vykonávaní opatrení na podporu zlepšenia podmienok pri produkcii a obchodovaní s včelími produktmi, Podpora na školské mlieko, Súkromné skladovanie sušeného odstredeného mlieka , súkromné skladovanie Súkromné skladovanie syrov,

Súkromné skladovanie bravčového, ovčieho a kozieho mäsa, Intervenčný nákup, predaj a skladovanie masla, Intervenčný nákup, predaj a skladovanie sušeného odstredeného mlieka, Intervenčný nákup a skladovanie hovädzieho mäsa, Organizácie výrobcov, združenie organizácií výrobcov a medziodvetvová organizácia v sektore mlieka.

Tab. 3 **Podpory na TOV v rokoch 2007 - 2016 (v mil. €)**

Support for market-oriented expenditures in the years 2007-2016 (in million €)

Ukazovateľ ¹	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
TOV celkom ²	7,7	7,1	39,8	13,6	13,1	9,8	12	10,9	13,7	11,5
z toho: výdavky EÚ ³	6,1	6,1	37,6	10,9	9,9	7,4	9,7	8,1	11,5	7,9
výdavky zo ŠR ⁴	1,6	1	2,2	2,7	3,2	2,4	2,3	2,8	2,2	3,6

Prameň: PPA, MPRV SR⁵

1/ indicator, 2/ market-oriented expenditures in total, 3/ thereof: expenditures of the EU, 4/ expenditures from state budget, 5/ APA, MARD SR

Priame platby

Priame platby tvoria podstatnú časť výdavkov EÚ do poľnohospodárstva a predstavujú priamu podporu príjmu poľnohospodárov podľa vopred stanovených podmienok oprávnenosti. Realizujú sa formou bežných transferov subjektom priamo hospodáriacim na pôde. Predstavujú priamu podporu príjmu poľnohospodárov podľa dopredu stanovených podmienok. Realizujú sa vo forme bežných transferov nefinančným subjektom priamo hospodáriacim na pôde, ktoré spĺňajú podmienky pre ich poskytovanie. Majú charakter bežného transferu poľnohospodárom a podpora farmárov prostredníctvom priamych platieb má za cieľ najmä: stabilizovať príjmy farmárov, zlepšiť konkurenčnú pozíciu farmárov, zabrániť negatívnemu vplyvu cezhraničnej dotačnej konkurencii z okolitých krajín, rozvíjať odvetvia tvoriace pridanú hodnotu na území SR, revitalizovať živočíšnu výrobu.

Priame platby sa vyplácajú prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho záručného fondu (EPZF) vo forme bežných transferov nefinančným subjektom priamo hospodáriacim na pôde, ktoré spĺňajú podmienky pre ich poskytovanie, uvedené v nariadení Rady (ES) č. 73/2009, ktorým sa ustanovujú spoločné pravidlá režimov priamej podpory pre poľnohospodárov v rámci Spoločnej poľnohospodárskej politiky a ktorým sa ustanovujú niektoré režimy podpory pre poľnohospodárov, ktorým sa menia a dopĺňajú nariadenia (ES) č. 1290/2005, (ES) č. 247/2006, (ES) č. 378/2007 a ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1782/2003 (ďalej len „nariadenie Rady ES č. 73/2009“). Termín vyplácania je od. 1. 12. bežného do 30. 6. nasledujúceho roka. Druhým zdrojom podpôr je štátny rozpočet.

Predložené žiadosti o platbu na jednotlivé schémy priamych podpôr v PPA boli administrované v súlade s platnou legislatívou. Proces overovania oprávnenosti platby prebiehal od podania žiadosti až po ukončenie správneho konania vydaním rozhodnutia, po uskutočnení administratívnych kontrol a kontrol na mieste. Približne 90 % priamych platieb bolo realizovaných v mesiaci december príslušného roka.

PPA oznamovala a vyplácala každoročne záujemcom priame platby formou:

- jednotnej platby na plochu (SAPS),
- platby na dojnicu,
- doplnkových národných priamych platieb

- osobitnej platby na cukor,
- platby na pestovanie energetických plodín (od roku 2010 boli platby na energetické plodiny zrušené),
- osobitnej platby na ovocie a zeleninu,
- prechodnej platby na rajčiaky,
- prechodných vnútroštátnych platieb.

Nový systém priamych podpôr, uplatňovaný od roku 2015, má za úlohu dosiahnuť priamy pozitívny dopad na skutočnú výkonnosť poľnohospodárskych podnikov, efektívnejšie rozdeľovanie dotačných prostriedkov v rámci jednotlivých titulov zvýšenie potravinovej bezpečnosti, zamestnanosti a zlepšenie celkovej životnej úrovne vidieckeho obyvateľstva.

Systém priamych platieb vychádza z princípu odviazania platieb od produkcie, pričom platby majú byť vyplácané na hektár výmery poľnohospodárskej plochy žiadateľa. Platby zostávajú naďalej nárokovateľné, t. j. ak o ne poľnohospodár požiadá a splní podmienky pre ich priznanie, platby musia byť poskytnuté. Zároveň sa umožňuje zaviesť viacero podporných režimov viazaných k aktuálnemu roku podania žiadosti a reálnej produkcii jednotiek žiadateľa.

Oddelené priame platby v rokoch 2015 a 2016 boli vyplácané formou :

- *Jednotná platba na plochu – zjednodušený režim základnej platby*
- *Platba na poľnohospodárske postupy prospešné pre klímu a životné prostredie*
- *Platba pre mladých poľnohospodárov*

Viazané priame platby :

- *Platba na pestovanie cukrovej repy*
- *Platba na pestovanie chmeľu*
- *Platba na pestovanie vybraných druhov ovocia s vysokou prácnosťou*
- *Platba na pestovanie vybraných druhov ovocia s veľmi vysokou prácnosťou*
- *Platba na pestovanie vybraných druhov zeleniny s vysokou prácnosťou*
- *Platba na pestovanie vybraných druhov zeleniny s veľmi vysokou prácnosťou*
- *Platba na pestovanie rajčiakov*
- *Platba na chov bahníc, jariet a kôz*
- *Platba na výkrm vybraných kategórií hovädzieho dobytku*
- *Platba na kravy chované v systéme s trhovou produkciou mlieka*

Poskytovanie uvedených priamych platieb upravuje nariadenie vlády SR č. 342/2014 Z. z., ktorým sa ustanovujú pravidlá poskytovania podpory v poľnohospodárstve v súvislosti so schémami oddelených priamych platieb v znení neskorších predpisov a nariadenie vlády SR č. 36/2015 Z. z., ktorým sa ustanovujú pravidlá poskytovania podpory

v poľnohospodárstve v súvislosti so schémami viazaných priamych platieb v znení nariadenia vlády SR č. 122/2016 Z. z. (Tab. 4, Tab. 5, Tab. 6).

Tab. 4 Sadzby pre priame platby v rokoch 2007 – 2014 (v €)

Direct payments rates in the years 2007-2014 (in €)

Ukazovateľ ¹	Merná jednotka ²	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
SAPS – jednotná platba na plochu ³	ha	84,74	96,64	121,60	142,40	155,40	174,00	188,5	205,57
Osobitná platba na cukor ⁴	ha	516,60	562,10	546,70	273,90	597,50	597,50	594,40	597,96
Platba na dojniciu ⁵	ks ⁶	-	-	-	60,84	79,16	86,15	98,86	209,13
Platba na pest. energetických plodín ⁷	ha	-	45,00	45,00	-	-	-	-	-
Osobitná platba na ovocie a zeleninu ⁸	ha	-	40,50	40,50	52,71	55,15	55,56	56,63	56,47
Prechodná platba na rajčiaky ⁹	ha	-	773,00	831,50	477,90	538,40	-	-	-
Platba na plodiny pest. na ornej pôde ¹⁰	ha	64,35	55,64	-	-	-	-	-	-
Doplnková platba na plochu ¹¹	ha	-	-	32,00	-	-	-	-	-
Platba na chmeľ ¹²	ha	297,00	297,00	322,00	387,80	300,60	269,80	269,00	269,00
Platba na vybrané odrody tabaku (Burley) ¹³	kg	1,76	1,74	-	-	-	-	-	-
Platba na vybrané odrody tabaku (Virginia) ¹⁴	kg	2,19	2,15	-	-	-	-	-	-
Platba na veľké dobyčie jednotky (VDJ) ¹⁵	VDJ ¹⁶	-	139,20	148,00	143,00	109,5 a 150,0	35,80	30 a 60	63 a 140

Prameň: MPRV SR¹⁷

1/ indicator, 2/ measurement unit, 3/ single area payment scheme, 4/ specific sugar payment, 5/ payment for dairy cow, 6/ units, 7/ energy crop payment, 8/ specific fruits and vegetable payment, 9/ temporary tomatoes payment, 10/ arable crops payment, 11/ supplementary area payment, 12/ hop payment, 13/ selected tobacco varieties payment (Burley), 14/ selected tobacco varieties payment (Virginia), 15/ livestock unit payment, 16/ livestock unit, 17/ Source: MARD SR

Tab. 5 **Sadzby pre priame platby v roku 2015 a 2016 (v €)**

Direct payments rates in the years 2015 and 2016 (in €)

Oddelené priame platby ¹	Merná jednotka ²	2015	2016
Prechodný zjednodušený režim základnej platby ³	ha ²⁵	132,38	134,04
Platba na poľnohospodárske postupy prospešné pre klímu a životné prostredie ⁴	ha	70,80	71,17
Platba pre mladých poľnohospodárov ⁵	ha	60,41	60,41
V zmysle § 15 ods. 2 nar. vlády č. 342/2014, koef. úhrady fin. disciplíny(r.2015) je 1,280254 %. ⁶			
V zmysle § 15 ods. 2 nar. vlády č. 342/2014, koef. úhrady fin. disciplíny (r.2016) je 1,358046 % ⁷			
Viazané priame platby⁸			
Platba na pestovanie cukrovej repy ⁹	ha	369,80	374,11
Platba na pestovanie chmeľu ¹⁰	ha	605,46	406,99
Platba na pestovanie vybraných druhov ovocia s vysokou prácnosťou ¹¹	ha	268,48	155,32
Platba na pest. vybr. druhov OZ s veľmi vysokou prác ¹²	ha	392,48	244,75
Platba na pestovanie vybraných druhov zeleniny s vysokou prácnosťou ¹³	ha	51,76	45,87
Platba na pestovanie vybraných druhov zeleniny s veľmi vysokou prácnosťou ¹⁴	ha	101,50	70,48
Platba na pestovanie rajčiakov ¹⁵	ha	862,69	555,71
Platba na chov bahníc, jariet a kôz ¹⁶	ks ²⁶	19,09	17,01
Platba na výkrm vybraných kategórií hovädzieho dobytku ¹⁷	DJ ²⁷	213,82	223,03
Platba na kravy chované v systéme s trhovou produkciou mlieka ¹⁸	ks	250,21	274,60
V zmysle § 16 nariadenia vlády č. 36/2015, koeficient úhrady fin. disciplíny (r.2015) je 1,280254 %. ¹⁹			
V zmysle § 15 ods. 2 nar. vlády č. 342/2014, koeficient úhrady fin. disciplíny (r.2016) je 1,358046% ⁷			
Prechodné vnútroštátne platby²⁰			
Doplňková vnútroštátna platba na plochu ²¹	ha	0	0
Doplňková vnútroštátna platba na chmeľ ²²	ha	0	0
Doplňková vnútroštátna platba na dobytie jednotky ²³			
podľa § 4 ods. 2 písm. ²⁴ a), b), c) a f)	DJ	0	0
podľa § 4 ods. 2 písm. d):	DJ	105,00	98,00
podľa § 4 ods. 2 písm. e):	DJ	68,25	63,70

Prameň: MPRV SR²⁸

1/ decoupled direct payments, 2/ unit of measure, 3/ transitional simplified basic payment scheme, 4/ payment for agricultural practices beneficial for the climate and the environment, 5/ payment for young farmers, 6/ by course of § 15 paragraph 2 of government regulation No. 342/2014, payment coefficient of financial discipline (year 2015) is 1,280254 %, 7/ by course of § 15 paragraph 2 of government regulation No. 342/2014, payment coefficient of financial discipline (year 2016) is 1,358046 %, 8/ coupled direct payments, 9/ payment for sugar beet cultivation, 10/ payment for hops cultivation, 11/ payment for cultivation of selected fruit varieties with high labour consumption, 12/ payment for cultivation of selected fruit varieties with very high labour consumption, 13/ payment for cultivation of selected vegetable varieties with high labour consumption, 14/ payment for cultivation of selected vegetable varieties with very high labour consumption, 15/ payment for tomatoes cultivation, 16/ payment for ewes, ewe lambs and goats, 17/ payment for selected categories of livestock fattening, 18/ payment for breeding cows in market milk production system, 19/ by course of § 16 of government regulation No. 36/2015, payment coefficient of financial discipline (year 2015) is 1,280254 %, 20/ transitional national payments, 21/ complementary national area payment, 22/ complementary national hops payment, 23/ complementary national livestock unit payment, 24/ in line to § 4 paragraph 2 letter a) – f), 25/ hectares, 26/ units, 27/ livestock unit, 28/ Source: MARD SR

Tab. 6 **Priame platby v rokoch 2007 – 2016 (v mil. €)**

Direct payments in the years 2007-2016 (in million €)

Ukazovateľ ¹	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Jednotná platba na plochu (SAPS) ²	173,9	178,7	220,1	259,8	285,9	336,6	332,6	355,4	48,04	0,00
Dojnice ³		0	0	0	10,2	12,2	12,4	24,6	3,56	0,00
Osobitná platba na cukor+ostatné PP ⁴		16,6	34,4	13,2	20,1	20,1	19,0	19,2	1,29	0,01
Doplnkové priame platby ⁵ (prechodné vnútroštátne platby), z toho: ⁶	68,1	175,1	107,4	64,6	49,0	1,4	1,1	6,0	5,96	5,57
doplnk. platby na plochu(2009) ⁷		0	44,8	2,9	0,007	0,002	0	0	0	0
plodiny na ornej pôde ⁸	66	56,2	0	0	0	0	0	0	0,01	0
Tabak ⁹	2,1	3,6	0	0	0	0	0	0	0	0
Chmeľ ¹⁰	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,01	0,01	0,01	0	0
VDJ ¹¹		115,2*	62,5	61,6	48,9	1,4	1,1	5,9	5,95	5,57
Zjednodušený režim základ. platby (SAPS nový) ¹²									181,7	217,17
Platby prospešné pre klímu a ŽP (greening) ¹³									97,99	116,73
Platba pre mladých poľnohospodárov ¹⁴									0	0,26
Viazané priame platby, z toho: ¹⁵									41,54	63,24
platba na pestovanie cukrovej repy ¹⁶									6,22	7,83
platba na pestovanie chmeľu ¹⁷									0,06	0,04
platba na pestovanie vybraných druhov ovocia s vysokou prácnosťou ¹⁸									0,22	0,17
platba na pestovanie vybraných druhov ovocia s veľmi vysokou prácnosťou ¹⁹									0,60	0,43
platba na pestovanie vybraných druhov zeleniny s vysokou prácnosťou ²⁰									0,05	0,07
platba na pestovanie vybraných druhov zeleniny s veľmi vysokou prácnosťou ²¹									0,37	0,37
platba na pestovanie rajčiakov ²²									0,27	0,27
platba na chov bahníc, jariet a kôz ²³									3,93	6,01
platba na výkrm vybraných kategórií hovädzieho dobytku ²⁴									5,63	9,06
platba na kravy chované v systéme s trhovou produkciou mlieka ²⁵									24,19	39,01
Refundácia finančnej disciplíny RFD ²⁶									4,96	4,96
prevedené prostriedky pre ÚKSUP ²⁷										0,08
Priame platby spolu ²⁸	242,1	370,4	364,0	338,0	365,0	370,3	365,2	405,2	385,0	408,0

Prameň: MPRV SR²⁹

1/ indicator, 2/ single area, 3/ dairy cow, 4/ separate sugar payment + other direct payments, 5/ complementary direct payments (transitional national payments), 6/ thereof, 7/ complementary area payments, 8/ arable crops, 9/ tobacco, 10/ hops, 11/ livestock unit, 12/ simplified basic payment scheme (new SAPS), 13/ payment for agricultural practices beneficial for the climate and the environment, 14/ payment for young farmers, 15/ coupled direct payments, thereof, 16/ payment for sugar beet cultivation, 17/ payment for hops cultivation, 18/ payment for cultivation of selected fruit varieties with high labour consumption, 19/ payment for cultivation of selected fruit varieties with very high labour consumption, 20/ payment for cultivation of selected vegetable varieties with high labour consumption, 21/ payment for cultivation of selected vegetable varieties with very high labour consumption, 22/ payment for tomatoes cultivation, 23/ payment for ewes, ewe lambs and goats, 24/ payment for selected categories of livestock fattening, 25/ payment for breeding cows in market milk production system, 26/ reimbursement of financial discipline, 27/ transferred financial resources to Central Control and Testing Institute, 28/ direct payments in total, 29/ Source: MARD SR

Rozvoj vidieka

Program rozvoja vidieka SR 2007 – 2013 pokrýval celé územie SR a bol implementovaný na základe legislatívy EÚ. Bol schválený rozhodnutím Komisie C (2007) 6164 zo 4. 12. 2007 Európskou komisiou a dopracovaný v zmysle prvej, druhej, tretej, štvrtej, piatej, šiestej a siedmej modifikácie. Celková suma verejných finančných prostriedkov na celé obdobie po modifikáciách programu predstavovala 2 597 291 168 €, z toho prostriedky EÚ 1 996 908 078 € a prostriedky štátneho rozpočtu na spolufinancovanie 600 383 090 €. Čerpanie PRV 2007 – 2013 dosiahlo pri prostriedkoch EPFRV výšku 1 984 566 447 €, čo predstavuje 99,4 % a týmto výsledkom sa zaraďuje Slovensko medzi krajiny s najlepším čerpaním EPFRV 2007 – 2013 v EÚ.

Program sa realizoval prostredníctvom opatrení v rámci štyroch osí:

1. *Zvýšenie konkurencieschopnosti poľnohospodárstva a lesného hospodárstva* (opatrenia: Modernizácia fariem, Pridávanie hodnoty do poľnohospodárskych produktov a produktov lesného hospodárstva, Odbytové organizácie výrobcov, Zvyšovanie hospodárskej hodnoty lesov, Pozemkové úpravy, Odborné vzdelávanie a informačné aktivity, Využívanie poradenských služieb)
2. *Zlepšenie životného prostredia a krajiny* (opatrenia: Platby za znevýhodnené prírodné podmienky v horských oblastiach a v ostatných znevýhodnených oblastiach, Platby v rámci sústavy NATURA 2000 a platby súvisiace so smernicou 200/60/ES, Agroenvironmentálne platby, Platby za životné podmienky zvierat, Prvé zalesnenie poľnohospodárskej pôdy, Platby v rámci sústavy NATURA 2000 - lesná pôda, Lesnícko-environmentálne platby, Obnova potenciálu lesného hospodárstva a zavedenie preventívnych opatrení)
3. *Kvalita života vo vidieckych oblastiach a diverzifikácia vidieckeho hospodárstva* (opatrenia: Diverzifikácia smerom k nepoľnohospodárskym činnostiam, Podpora činností v oblasti cestovného ruchu, Obnova a rozvoj obcí, občianskej vybavenosti a služieb, Vzdelávanie a informovanie, Získavanie zručností, ožiovovanie a vykonávanie stratégií miestneho rozvoja)
4. *Realizácia prístupu Leader* (opatrenia: Implementácia integrovaných stratégií rozvoja území, Vykonávanie projektov spolupráce, Chod miestnej akčnej skupiny).

Podpora prostredníctvom aktivít Technickej pomoci a Národnej siete rozvoja vidieka sa zameriavala na zabezpečenie efektívneho riadenia, implementácie, monitorovania, kontrolu a audit PRV SR 2007 – 2013, riadenie a implementáciu národnej siete rozvoja vidieka. Tieto opatrenia boli považované za os 5.

Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (EPFRV) bol zriadený Nariadením Rady (ES) č. 1290/2005 z 21. júna 2005 o financovaní Spoločnej poľnohospodárskej politiky a slúži na financovanie programov rozvoja vidieka, prijatý v súlade s nariadením Rady (ES) č. 1698/2005 z 20. septembra 2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka v platnom znení a s nariadením Komisie (ES) č. 1974/2006 z 15. decembra 2006, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005. EPFRV prispieva k podpore trvalo udržateľného rozvoja vidieka v celej EÚ spôsobom, ktorý dopĺňa politiky podpory trhu v rámci Spoločnej poľnohospodárskej politiky.

V zmysle nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1303/2013 je EPFRV jedným z európskych štrukturálnych a investičných fondov, ktorých podpora má dopĺňať národné intervencie v súvislosti so stratégiou EÚ na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu – stratégie „Európa 2020“. Národným dokumentom, ktorý stanovuje stratégiu a priority SR pre využitie európskych štrukturálnych a investičných fondov, je Partnerská dohoda SR na roky 2014 – 2020 schválená EK 20. 6. 2014. EPFRV je súčasťou všeobecného rozpočtu EÚ.

Program rozvoja vidieka SR 2014 – 2020 (PRV SR 2014 – 2020) je určený pre celé územie Slovenska (NUTS I). Program bol schválený Európskou komisiou Vykonávacím rozhodnutím C (2015) 831 dňa 13. 2. 2015. Na jeho implementáciu bolo vyčlenených celkovo 2 079 595 129 EUR z verejných výdavkov, z toho 1 545 272 844 EUR predstavuje príspevok EPFRV a 534 322 285 EUR predstavuje príspevok štátneho rozpočtu SR. PRV SR 2014 – 2020 je dokumentom, na základe ktorého sa poskytuje pomoc v rámci 16 opatrení (vrátane opatrenia „Technická pomoc“) prospeievajúcimi k šiestim prioritám rozvoja vidieka.

Vykonávacím rozhodnutím Komisie č. C(2016) 526 zo dňa 27. januára 2016 bolo zmenené vykonávacie rozhodnutie č. C(2015) 831. Na základe uvedenej zmeny (modifikácie PRV SR 2014-2020) boli verejné príspevky na implementáciu programu rozvoja vidieka navýšené z 2 079 595 129 EUR na úroveň 2 099 199 696 EUR a maximálny príspevok z EPFRV z 1 545 272 844 EUR na úroveň 1 559 691 844 EUR.

V súlade s cieľmi politiky SPP boli v oblasti politiky rozvoja vidieka na obdobie rokov 2014 – 2020 definované tieto dlhodobé strategické ciele:

- podporovať konkurencieschopnosť poľnohospodárstva,
- zabezpečovať udržateľné hospodárenie s prírodnými zdrojmi a opatrenia v oblasti klímy,
- dosiahnuť vyvážený územný rozvoj vidieckych hospodárstiev a komunít vrátane vytvárania a udržiavania pracovných miest.

Reforma z roku 2013 zachováva mnohé z hlavných charakteristík politiky rozvoja vidieka z predchádzajúceho programovacieho obdobia (2007 – 2013):

- zlepšiť strategický prístup k tvorbe programov rozvoja vidieka,
- posilniť obsah opatrení v oblasti rozvoja vidieka,
- zjednodušiť pravidlá, resp. ak je to možné, znížiť súvisiacu administratívu záťaže,
- užšie prepojiť politiku rozvoja vidieka s inými európskymi štrukturálnymi a investičnými fondmi.

Členské štáty si v rámci svojich programov rozvoja vidieka určujú kvantitatívne ciele v týchto oblastiach zamerania na základe analýzy potrieb územia, na ktoré sa vzťahuje program rozvoja vidieka a stanovia, pomocou akých opatrení tieto ciele dosiahnu a koľko finančných prostriedkov jednotlivým opatreniam pridelia. Prehľad čerpania prostriedkov na rozvoj vidieka v SR uvádza Tab. 7 a Graf 2.

Tab. 7 Podpory na rozvoj vidieka v rokoch 2007 – 2016 (v mil. €)

Rural development support in the years 2007-2016 (in million €)

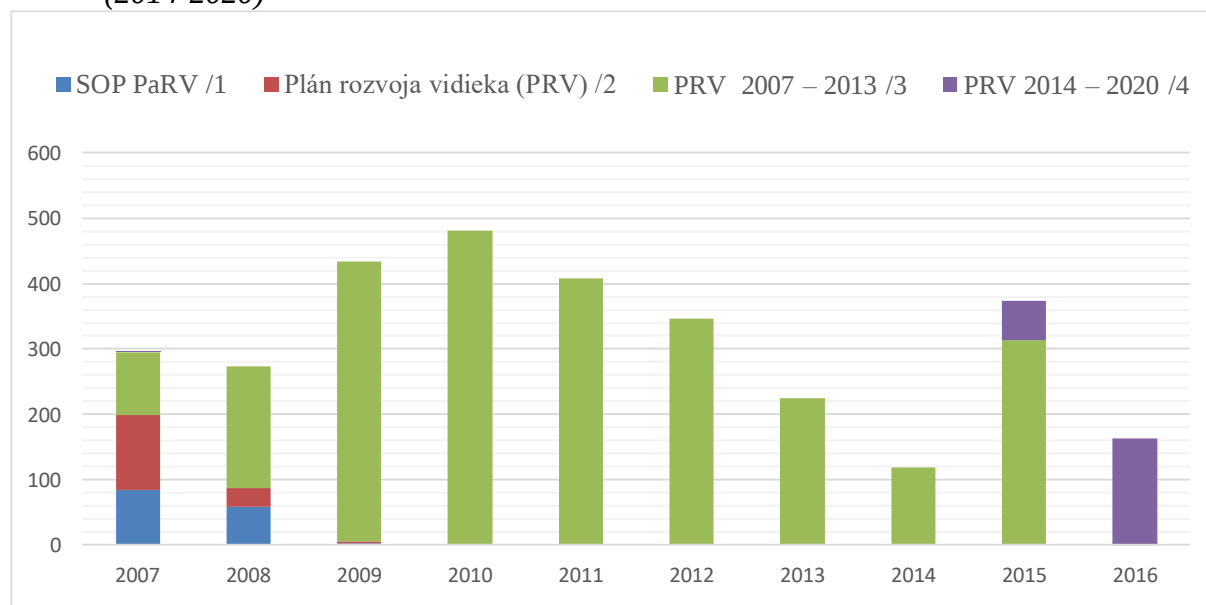
Ukazovateľ ¹	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
SOP PaRV ²	84,5	58,5	3,4	0	0	0	0	0	0	0
Plán rozvoja vidieka ³	114,3	29,1	2,2	0	0	0	0	0	0	0
Program rozvoja vidieka (PRV 2007 – 2013) ⁴	96,9	186	427,8	481,1	408,5	345,8	224,1	119,3	313,8	0,02
Program rozvoja vidieka (PRV 2014 – 2020) ⁵	0	0	0	0	0	0	0	69,7	60,0	162,4
Spolu rozvoj vidieka ⁶	295,7	273,6	433,4	481,1	408,5	345,8	224,1	189	373,8	162,4

Prameň: MPRV SR⁷

1/ indicator, 2/ Sectoral Operational Programme – Agriculture and Rural Development, 3/ Rural Development Plan, 4/ Rural Development Programme (2007-2013), 5/ Rural Development Programme (2014-2020), 6/ rural development in total, 7/ Source: MARD SR

Graf 2 Štruktúra vývoja podpôr SOP PaRV, PRV, PRV 2007 – 2013 a PRV 2014 – 2020

Structure of support development - Sectoral Operational Programme – Agriculture, Rural Development Programme (2007-2013) and Rural Development Programme (2014-2020)

Prameň: MPRV SR⁵

1/ Sectoral Operational Programme – Agriculture and Rural Development, 2/ Rural Development Plan, 3/ Rural Development Programme (2007-2013), 4/ Rural Development Programme (2014-2020), 5/ Source: MARD SR

Operačný program Rybné hospodárstvo SR 2007 – 2013 (OP RH)

Operačný program rybné hospodárstvo SR 2007 – 2013 (OP RH 2007 – 2013) pokrýval celé územie SR a bol implementovaný na základe nariadení Rady (ES) a realizovaný z Európskeho fondu pre rybné hospodárstvo v súlade s nariadením Rady (ES) č. 1198/2006 a 1303/2013. Cieľom bolo zabezpečiť trvaloudržateľný rozvoj odvetvia rybné hospodárstvo,

rybolovných oblastí a vnútrozemského rybolovu v súlade so zásadami Spoločnej politiky rybného hospodárstva.

OP RH 2014 – 2020 bol vypracovaný v súlade s prílohou I vykonávacieho nariadenia Komisie (EÚ) č. 771/2014 zo 14. júla 2014 ustanovujúceho príslušné pravidlá podľa nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 508/2014 o ENRF (Európsky námorný a rybársky fond). Bol schválený uznesením vlády Slovenskej republiky č. 481/2014 z 24. 09. 2014, je programovým dokumentom MPRV SR, ktorý je základným rámcom pre poskytovanie podpory spolufinancovanej z Európskeho námorného a rybárskeho fondu (ENRF) v programovom období 2014 - 2020 a z prostriedkov štátneho rozpočtu. OP RH pokrýva celé územie Slovenskej republiky. Svojím zameraním nadväzuje na podporu realizovanú v programovom období 2007 - 2013, najmä v oblasti investícií do akvakultúry a spracovania produktov rybolovu a akvakultúry. Podpora doplnkových činností cez diverzifikáciu príjmov pochádzajúcich z akvakultúry a opatrení zameraných na plnenie pravidiel Spoločnej rybárskej politiky EÚ v oblasti zberu údajov a vykonávania kontrolných činností, vrátane presadzovania, je v programovom období 2014 - 2020 novinkou. Na dosiahnutie stanovených cieľov operačného programu boli navrhnuté nasledujúce opatrenia:

- Produktívne investície do akvakultúry
- Zber údajov
- Kontrola a presadzovanie
- Marketingové opatrenia
- Spracovanie produktov rybolovu a akvakultúry
- Technická pomoc

OP RH SR 2007 - 2013 je dokumentom národného charakteru, ktorým sa vykonáva stratégia rozvoja rybného hospodárstva prostredníctvom opatrení v rámci prioritných osí:

Prioritná os 2: Akvakultúra, spracovanie a uvádzanie produktov rybolovu a akvakultúry na trh

Prioritná os 3 : Opatrenia spoločného záujmu

Prioritná os 5 : Technická pomoc

Financovanie OP RH 2007 - 2013 (Tab. 8) vychádzalo z Národného strategického plánu rybného hospodárstva 2007 – 2013, ktorý bol schválený Uznesením vlády SR č. 933 z 8. 11. 2006.

Celková suma verejných finančných prostriedkov na dané programové obdobie 2007 – 2013 bola 18 922 750 €, z toho z prostriedkov EÚ 13 688 528 € a z prostriedkov štátneho rozpočtu SR na spolufinancovanie 5 234 222 €.

Programový dokument OP RH 2014 - 2020 bol schválený EK dňa 15.7.2015. Celkový objem verejných výdavkov na sedemročné programové obdobie predstavuje 20 832 779 € (z toho ENRF: 15 785 000 €, štátny rozpočet: 5 047 779 €).

Na OP RH SR 2014 – 2020 neboli v roku 2015 a v roku 2016 čerpané žiadne prostriedky.

Tab. 8 Výdaje na OP RH (v mil. €)

Expenditures on Operational Programme Fisheries

Ukazovateľ ¹	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
OP RH ²	1,9	1,7	0,6	2	1,7	3,2	1,5	2,3	2,6	0,4

Prameň: MPRV SR³

1/ indicator, 2/ Operational Programme Fisheries, 3/ Source: MARD SR

Štátna pomoc a národné opatrenia

Štátna a minimálna pomoc v rokoch bola určená predovšetkým na rozvoj malých a stredných podnikov pôsobiacich v prvotnej poľnohospodárskych výrobe, poskytovaná vo forme dotácií, subvencovaných služieb a tovarov malým a stredným podnikom pôsobiacim v poľnohospodárstve, potravinárstve, lesnom a rybnom hospodárstve (Tab. 9).

Základom pre poskytovanie štátnej pomoci je primárna a sekundárna legislatíva Európskeho spoločenstva, implantovaná do právneho poriadku Slovenskej republiky spolu s nariadením vlády Slovenskej republiky č. 369/2007 Z. z. z 8. augusta 2007 o niektorých podporných opatreniach v pôdohospodárstve v znení neskorších predpisov.

Podpora ako štátna pomoc a minimálna pomoc sa môže poskytnúť na: činnosti v poľnohospodárskej prvovýrobe, činnosti v spracovaní poľnohospodárskych výrobkov a výrobe potravinárskych výrobkov, činnosti v marketingu poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, investície na ochranu kultúrneho a prírodného dedičstva nachádzajúce sa v pôdohospodárskych podnikoch, nápravu škôd spôsobených nepriaznivými poveternostnými udalosťami a živelnou pohromou podľa osobitného predpisu v sektore pôdohospodárstva, výskum a vývoj v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve, činnosti v lesnom hospodárstve, činnosti zamerané na rozvoj vidieka, zamestnávajúce znevýhodnených zamestnancov a značne znevýhodnených zamestnancov, činnosti v hospodárskom chove rýb.

Štátna pomoc a národné podpory sa v ostatných rokoch poskytli v zmysle legislatívy:

- zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- zákona č. 543/2007 Z. z. o pôsobnosti orgánov štátnej správy pri poskytovaní podpory v pôdohospodárstve a rozvoji vidieka v znení neskorších predpisov,
- zákona č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov,
- zákona č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov,
- zákona č. 194/1998 Z. z. o šľachtení a plemenitbe hospodárskych zvierat,
- zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 326/2005 Z. z. o lesoch v znení neskorších predpisov,
- nariadenia vlády SR č. 319/2011 Z. z. o podpore podnikania v pôdohospodárstve a rozvoji vidieka
- vyhlášky MPRV SR č. 320/2011 Z. z. o rozsahu, spôsobe a podmienkach poskytovania podpory v lesnom hospodárstve a rozvoji vidieka.

Národné podpory boli legislatívne zabezpečené výnosom č. 536/2011-100 o podrobnostiach pri poskytovaní podpory v pôdohospodárstve a pri rozvoji vidieka v znení neskorších predpisov.

Tab. 9 Štátna pomoc a národné opatrenia v rokoch 2007 – 2016 (v mil. €)

State aid and national measures in the years 2007-2016 (in million €)

Ukazovateľ ¹	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Celkové podpory ²	633,9	754,8	946,8	950,8	890,3	837,7	713,2	705,3	870,6	694,7
Štát. pomoc + národ. Opatrenia ³	9,8	9,1	22,4	18,9	8,1	9,1	16,1	7,0	6,1	4,6
% podiel ŠP na celkových podporách ⁴	1,5	1,2	2,4	2,0	1,0	1,0	2,3	1,0	0,7	0,7

Prameň: MPRV SR ⁵

1/ indicator, 2/ total support, 3/ state aid + national measures, 4/ share of state support in % on total support, 5/ MARD SR

Všeobecné služby

Všeobecné služby pre poľnohospodárov (Tab. 10) sú realizované prevažne špecializovanými inštitúciami v rámci rezortu pôdohospodárstva. Ide o nasledujúce kategórie:

- *Výskum a vývoj*: výskumné ústavy v rezorte MP SR, národné opatrenia (zachovanie a starostlivosť o genofond zvierat, výskum a vývoj na zachovanie a starostlivosť o genofond rastlín, výskum a vývoj na zachovanie a rozširovanie genetického základu pestovaných rastlín).
- *Pol'nohospodárske školstvo*: Agroinštitút a Agentúra pre rozvoj vidieka.
- *Inšpekčné služby*: Štátny plemenársky ústav, Štátna veterinárna a potravinová správa, Ústredný kontrolný a skúšobný ústav potravinársky, Plemenárska inšpekcia, Štátne veterinárne ústavy, Technický a skúšobný ústav.
- *Infraštruktúra*: pozemkové úpravy z rozpočtovej kapitoly MPRV SR
- *Marketing a propagácia*:– podpora výstav, národné opatrenia (technická podpora, zvýšenie spotreby mlieka a mliečnych výrobkov u detí s povinnou školskou dochádzkou, historicky a spoločensky významné zariadenia, investície historicky a spoločensky významných zariadení).
- *Verejné skladovanie*.
- *Ostatné služby* - PPA.

Rozhodujúci podiel na celkových službách mali služby ústavov špecializovanej štátnej správy. Ich činnosť sa zameriavala predovšetkým na kontrolu dodržiavania fytoosanitárnych, zooveterinárnych a hygienických predpisov, v záujme zachovania zdravotnej nezávadnosti potravín. Z celkových výdajov na všeobecné služby boli každoročne najviac podporované inšpekčné služby.

Tab. 10 **Prehľad výdajov na všeobecné služby v rokoch 2007 – 2016 (v mil. €)***Expenditures overview to general services in the years 2007-2016 (in million €)*

Ukazovateľ ¹	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Výskum a vývoj ²	16,2	11,8	11,3	10,4	7,7	7,6	7,1	6,1	6,5	3,6
Poľnohospodárske školstvo ³	9	0,7	0,8	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3
Inšpekčné služby ⁴	44,4	49,5	48,4	54,7	55,2	61,5	44,5	46,5	53,7	77,8
Infraštruktúra ⁵	1,9	1,8	5,2	1,8	1,1	1,4	1,2	1,4	1	2,3
Marketing a propagácia ⁶	2,6	2,2	5,4	4,4	0,4	0,4	0,4	0,5	0,6	0,5
Ostatné služby, vrát. podpôr na obč.združenia, nezisk.org a š.p. ⁷	16,5	18,3	6,6	33,3	33,7	34,0	43,6	37,6	28,7	24,8
Všeobecné služby spolu ⁸	82,5	99,9	92,2	105,0	98,4	105,3	97,3	92,5	90,8	109,3
z rozpočtovej kapitoly MPRV SR ⁹	76,7	92,9	86,4	97,6	93,8	99,5	94,3	91,0	89,4	107,8
z ostatných zdrojov ¹⁰	5,8	7,0	5,8	7,4	4,6	5,8	3,0	1,5	1,4	1,5

Prameň: MPRV SR¹¹

1/ indicator, 2/ research and development, 3/ agricultural education, 4/ inspection services, 5/ infrastructure, 6/ marketing and promotion, 7/ other services including support to civil society organisations, non-profit associations and state enterprises, 8/ general services in total, 9/ from budget chapter of MARD SR, 10/ from other sources, 11/ Source: MARD SR

Záver

Podpory z prostriedkov EÚ ako aj zo štátneho rozpočtu mali pre SR pre poľnohospodárstvo SR nenahradiťný význam.

Do poľnohospodárstva SR bolo v rokoch 2007 – 2016 vyplatených 7 998,2 mil. €.

Najväčší objem na podporách tvorili priame platby, a to vo výške 3 613,0 mil. € (45,2%) a platby na rozvoj vidieka v objeme 3 187,5 mil. € (39,9 %).

Celkové výdaje do poľnohospodárstva mali rastúci trend, ale varírujúci v jednotlivých rokoch.

Od roku 2011 sa medziročne znižovali, v roku 2015 sa zvýšili a v roku 2016 znížili. Od roku 2007 po rok 2010 sa výdaje do poľnohospodárstva zvyšovali (zo 633,9 mil. € na 950,8 €), v ďalších rokoch klesali, v roku 2015 sa zvýšili a v roku 2016 opäť znížili. Kolísanie spôsobili hlavne podpory na rozvoj vidieka a skutočnosť, že najvyšší objem prioritných podpôr v rámci Programu rozvoja vidieka 2007 – 2013 bol vyplácaný v prvých rokoch tohto programového obdobia.

PPA v rámci rozvoja vidieka v roku 2016 vykonávala úlohy súvisiace s výmazom záložného práva u projektov, u ktorých uplynula lehota platnosti zmluvy, administrovala reakcie na kontrolné a auditné zistenia kontrolných orgánov a s tým súvisiace úlohy pri príprave nezrovnalostí. Pripravovala podklady ku kontrolám udržateľnosti projektu v rámci platnosti zmluvy ako aj kooperovala pri zabezpečovaní dokumentov pre zložky MV SR a pre účely súdnych vymáhání. Sekcia priamych podpôr v rámci PRV SR 2007 – 2013 aj v roku 2016 evidovala prípady žiadostí, na ktorých prebiehali správne konania z rôznych dôvodov (neukončené odvolania žiadateľov, obnovy konania, viacročné súdne konania). Z opatrení na rozvoj vidieka bolo najviac prostriedkov každoročne vynaložených na podporu znevýhodnených oblastí.

Priame platby dosiahli najvyšší objem v roku 2016, oproti roku 2007 sa zvýšili z 242,1 mil. € na 408,0 mil. € (o 40,7%), ich medziročné kolísanie nebolo tak výrazné ako u rozvoja vidieka.

Najväčší podiel na priamych platbách tvorili každoročne platby SAPS, (od roku 2015 „zjednodušený režim základnej platby“). Každý rok bola podporovaná viac rastlinná ako živočíšna výroba.

Z celkového objemu podpôr (7 998,2 mil. €) za roky 2007 – 2016 bolo okrem priamych platieb a podpôr na rozvoj vidieka vyplatených 1 197,8 mil. €, z toho na TOV (139,3 mil. €), na všeobecné služby (929,4 mil. €), na štátnu pomoc a národné podpory (111,2 mil. €), na Operačný program rybné hospodárstvo (17,9 mil. €).

Literatúra

- [1] BEČVÁŘOVÁ, V. (2008): Přímé platby v evropském modelu zemědělství. In: ACTA Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity v Brně. Roč. XVI, č. 3, 2008, s. 21-28. ISSN 1211-8516
- [2] ĎURIČOVÁ, I. (2014): Podporná politika do poľnohospodárstva SR v rokoch 2004 – 2012. In: Ekonomika poľnohospodárstva. 2014, roč. 14 č. 2, s. 5 – 19. ISSN 1338-6336 [online]
- [3] CHRASTINOVÁ, Z. – ĎURIČOVÁ, I. (2007): Analýza inštitucionálnych faktorov vývoja ekonomiky poľnohospodárstva SR. Štúdia č. 121/2007. Bratislava: VÚEPP, 2007
- [4] CHRASTINOVÁ, Z. a kol. (2017): Ekonomický potenciál slovenského poľnohospodárstva a potravinárstva v kontexte medzinárodných komparácií a tvorba indikátorov a aplikačných riešení pre hodnotenie dopadov agrárnych politík. Štúdia č.198/2017 ISBN 978-80-8058-615-7 Bratislava: NPPC-VÚEPP.
- [5] RIZOV, M. - POKRIVČÁK, J. - CIAIAN, P. (2012): CAP subsidies and productivity of the EU farms. In: International Association of Agricultural Economists (IAAE) Triennial Conference. Foz do Iguaçu: Brazil, 18-24 August, 2012
- [6] Rozdiely v podporách medzi pôvodnými a novými členmi EÚ sa po roku 2013 zmiernia, no platby sa nevyrovnajú. In: Agromagazín, roč. XIII, č. 2, 2011 s. 16 -18. ISSN 1335-2261 Nitra

Došlo 18.2. 2018

Kontaktná adresa

Ing. Ivona ĎURIČOVÁ

NPPC-Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva, Trenčianska 55,
824 80 Bratislava SR

tel.: + 421 2 58243 288

e-mail: ivona.duricova@vuepp.sk
